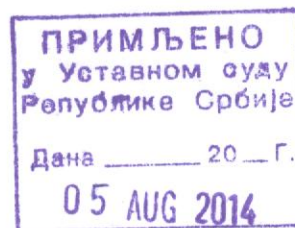

01 Број 217

Датум 5.08.2014

ЈПЗ

УСТАВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

БЕОГРАД
Булевар Краља Александра 15

На основу члана 167. став 1. тачка 1. и 168. став 2. Устава Републике Србије («Службени гласник РС» бр. 98/2006) и члана 2., 50. и 51. Закона о Уставном суду («Службени гласник РС», бр. 109/2007), Савез самосталних синдиката Србије, Трг Николе Пашића 5/III, подноси

Иницијативу за покретање поступка за оцену уставности и законитости Закона о изменама и допунама Закона о раду („Сл. гласник РС“ бр. 75/2014)

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I

Народна скупштина Републике Србије је усвојила Закон о изменама и допунама Закона о раду, који је објављен у Службеном гласнику РС бр. 75/2014

II

Закон о изменама и допунама Закона о раду, који је објављен у у Службеном гласнику РС бр. 75/2014, није у сагласности са Уством Републике Србије, потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним начелима међународног права, **како из формалних (процедуралних) тако и материјалних (суштинских) разлога.**

III

Неуставност Закона о изменама и допунама Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр. 75/2014) (у даљем тексту: Закон), из формалних (процедуралних) разлога

Противно члану 10. Закона о социјално-економском Савету Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 125/2004), Нацрт Закона није био предмет расправе на Социјално-економском Савету Републике Србије, како би ово тело могло доставити мишљење надлежном Министарству.

Исто тако, наведени Закон није био предмет јавне расправе, што је противно прописима по којима поступа Влада Републике Србије, Пословнику о раду Владе Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр.61/2006, 88/2009, 33/2010, 20/2011, 37/2011 и 30/2013), односно чл. 41. став 1.и став 2. тачка 3., а исти је морао бити предмет јавне расправе јер се ради о акту законске правне снаге којим се битно мењају решења из постојећих закона.

Истовремено, наведени Закон је усвојен по хитном поступку, а да у образложењу истог, није наведено одговарајуће образложење зашто се овај Закон усваја по хитном поступку, а сходно члану 39. став 1. тачка 6. наведеног Пословника о раду Владе.

IV

Неуставност Закона о изменама и допунама Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр. 75/2014) (у даљем тексту: Закон), из материјалних (суштинских) разлога

У Уставу Републике Србије (Сл. гласник РС“, бр. 98/2006) (у даљем тексту: Устав), у члану 20. став 2., је прописано да се достигнути ниво људских и мањинских права не може смањивати.

Истовремено, претходно, је у члану 18. став 2. је прописано се Уставом јемче, и као такве, непосредно се примењују људска и мањинска права зајемчена општеприхваћним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима.

Права из радног односа и по основу рада спадају у људска права, што је неспорно утврђено не само Уставом, члан 60., већ и многобројним међународним уговорима и међународним стандардима људских и мањинских права (као што су, потврђене конвенције Међународне организације рада, декларације и конвенције Уједињених нација, Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода ...) као и пракси међународних институција који надзиру њихово спровођење (као што је Савет Европе...)

Наведени Закон у више својих одредби СМАЊУЈЕ ДОСТИГНУТИ НИВО ЉУДСКИХ ПРАВА, у области радних односа, противно Уставу. У том смислу, на пример, смањује се ниво зарада, које је зајемчено као људско право у члану 60. Устава, смањује се заштита синдикалних представника, што је противно Конвенција Међународне организације бр. 87. и 98., отежава се колективно преговарање, противно Европској социјалној повељи да држава треба да омогући ефективно колективно преговарање, поопштравањем услова за проширено дејство колективних уговора.

У члану 4. Европске социјалне повеље, постоји обавеза државе да призна право радника на накнаду која ће њима и њиховим породицама обезбедити пристојан животни стандард. С тим у вези, Закон прописује смањење зараде, у виду смањења минулог рада и сменског рада, као обавезних категорија увећања зарада.

У Републици Србије је тренутно незапослено преко 25% грађана, док је природна стопа незапослености око 6%. Из те чињенице, у ситуацији, дакле, велике незапослености очигледно је да запослени не може истински преговарати са Послодавцем, у вези висине зараде, и сходно томе обезбедити правичне услове за рад. Због тога су и ова наведена увећања била једина могућност како запослени може обезбедити пристојан животни стандард, у смислу наведене Повеље, односно правичну накнаду за рад, у смислу члана 60 Устава Републике Србије, јер се на тај начин успоставља ткз. „доњи праг“ права установљен Законом, испод којих зарада запослених „не може ићи“ на доле. Наведено и из разлога што, у постојећим условима незапослености, запослени у преговорима са Послодавцем не може уговорити цену рада и за свој минули рад, односно своје радно искуство, док је, са друге стране, правично да у сменском раду, који је отежан услов рада, запослени буде више плаћен.

У том смислу, држава не може „пасивно“ посматрати услове рада на тржишту рада, односно препуштати да тржиште (рада) сама регулише своје односе већ мора деловати активно и омогућити и због чињенице, да је Република Србија држава социјалне правде, а што између осталог подразумева заштиту слабије стране у (радном) односу у коме обезбеђује услове за живот, а у који однос запослени мора приступити. Управно и конкретна примена начела социјалне правде, у овом случају, и подразумева да да, фактички, слабија страна у овом односу, буде истински учесник у радном односу, а не само да пасивно прихвата услове Послодавца (због тога се и у делу теорије, уговори о раду и сматрају својеврсним „уговором по приступу“),

Према Извештају инспектората за рад, за 2012. годину, број закључених колективних уговора, опада. Колективни уговори и систем колективног преговарање, јесте једини елемент „тржишног“ увећања зарада, а имајући у виду велику незапосленост, и механизам обезбеђивања правичне накнаде за рад, у смислу члана 60. Устава Републике Србије. Имајући у виду ову чињеницу, и члан 1. Устава Републике Србије да се иста заснива на социјалној правди, држава уместо да подстакне колективно преговарање, противно Конвенцијама број 144. и 154. Међународне организације рада, она исто ограничава. Наиме, у члану 100. Закона о изменама и допунама Закона о раду, поштравају се услови за добијање проширеног дејства колективног уговора, као, као што смо навели, јединог истинског механизма за побољшање зарада и омогућавања правичне накнаде за рад запослених.

Како се истиче у теорији економије, синдикати представљају „социјални баланс“ тржишној утакмици, а имајући у виду да економија познаје само „економичност и ефикасност“ без „вођења рачуна“ о прерасподели друштвеног благостања и социјалним последицама истог. Са друге стране, принцип социјалне правде, који је дефинисан као основни принцип уређења Републике Србије, подразумева да „тржишна утакмица“ не може погодovati само најспособнијима, а што показује и савремена кретања о напуштању либералног капитализма. Управо је то и разлог доношења члану 82. став 3. Устава Републике Србије да се утицај тржишне привреде на социјални и економски положај запослених усклађује се **кроз социјални дијалог између синдиката и послодаваца**

Противно тачки 28. Европске социјалне повеље, која прописује да раднички представници у оквиру предузетништва имају право на заштиту од аката усмерених против њих и требало би им омогућити **одговарајуће погодности како би обављали своју улогу**. У члану 88. Закона о изменама и допунама Закона о раду, заштита синдикалних представника се смањује до те мере да је практично онемогућена. Наиме, у ситуацији када послодавац, фактички, може прописати најразноврсније повреде радних обавеза и кршења радне дисциплине, и када се отказ уговора о раду увек може дати због, како је истакнуто у теорији, фактичке немогућности да се избегне повреда радне обавезе, послодавац увек се може „покрити“ да је у питању отказ због потребе посла, а не „због синдикалне активности“, те у том смислу, како утврдити узрочно-последични низ између намере Послодавца, као субјективног елемента, и последице, у виду отказа Уговора о раду.

Обзиром да се путем (само)организовања запослени штите своја права и интересе, овим смањењем заштите синдикалног представника, прекршен је члан 1. Европске социјалне повеље, којим се држава обавезала да ефикасно штите право радника да зарађује за живот на послу који је слободно одабрао, као и члан члан 5, право на организовање, односно како би се обезбедило унапређивање слободе радника и послодаваца да стварају своје локалне, националне или међународне организације за заштиту њихових економских и социјалних интереса и да се

придружи тим организацима, стране уговорнице обавезују се да унутрашње право неће угрозити, нити ће бити примењивано тако да угрози ову слободу.

Намера предлагача оспореног Закона да у потпуности тржишту препусти регулисање радних односа иако је Република Србија одређена да почива на социјалној правди, која је преточена у члану 82. став 3. да се утицај тржишне привреде на социјални и економски положај запослених усклађује се кроз социјални дијалог између синдиката и послодаваца, јасно је видљива у члану 117. Закона о изменама и допунама Закона о раду. Наиме, у овом, последње наведеном ставу, прописано је да одредбе колективног уговора, (.....) који је на снази на дан ступања на снагу овог закона, а које нису у супротности са овим законом, остају на снази до истека важења колективног уговора, односно до закључивања колективног уговора, односно доношења правилника о раду у складу са овим законом, а најдуже шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Иако се, можда, може разумети да одредбе нижег акта (колективног уговора) престају да важе ако су у супротности са одредбама вишег акта, Закона, ЗАИСТА ЈЕ НЕЈАСНА НАМЕРА ПРЕДЛАГАЧА (исто није ни образложено у образложењу закона) ЗАШТО СВИ КОЛЕКТИВНИ УГОВОРИ МОРАЈУ ДА ПРЕСТАНУ НАКОН ИСТЕКА ШЕСТ МЕСЕЦИ, по сили закона чак и ако стране колективног уговора, послодавац и запослени, то не желе.

Такође, наведеним Законом се крши члан 194. став 1. Устава Републике Србије, односно да је правни поредак јединствен. Наведено означава, између осталог, да посебни закони морају бити у складу са општим законом. У конкретном случају одредбе о накнади штете у случају незаконитог отказа, регулисане Законом о раду, у супротности су са одредбама Закона о облигационим односима. У том смислу, према члану 185. став 1. Закона о облигационим односима, **одговорно лице је дужно успоставити стање које је било пре него што је штета настала**, што значи увек када су испуњени услови за настанак штете. Са друге стране, Закон о раду, у члану 86., не прописује потпуну накнаду штете, у случају незаконитости Решења о отказу уговора о раду, иако разлог незаконитости, по општим правним принципима, не може да буде разлог обима накнаде штете.

Истовремено, у **Препоруци број 143 о радничким представницима**, је прописано да радничке представнике у предузећу треба **ослободити од рада**, без губитака плате или социјалних и других давања, ради обављања њихових представничких функција у предузећу. Упркос томе, са своје стране, Закон о изменама и допунама Закона о раду, у члану 94., брише одредбу која је прописивала могућност да се колективним уговором или споразумом може утврдити да овлашћени представник синдиката у потпуности буде ослобођен обављања послова за које је закључио уговор о раду. Дакле, иако је у „старом“ Закону о раду била прописана само као могућност, и што је У ПОТПУНОСТИ, било у складу са наведеном Препоруком, Закон о изменама и допунама Закона о раду, брише се и ова факултативна могућност.

Из наведеног следи да Закон о изменама и допунама Закона о раду, који је објављен у Службеном гласнику РС бр. 75/2014 није у складу са, претходно наведеним, одредбама Устава Републике Србије, Европске социјалне повеље и Конвенција Међународне организације рада, те, стога, предлажемо да Уставни суд, у складу са Законом о Уставном суду («Службени гласник РС», бр. 109/2007, 99/2011 и 18/201), утврди да Закон о изменама и допунама Закона о раду, који је објављен у Службеном гласнику РС бр. 75/2014, није у сагласности са Уставом Републике Србије, потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним начелима међународног права. .

С поштовањем,

САВЕЗ САМОСТАЛНИХ СИНДИКАТА СРБИЈЕ

Председник

Љубисав Орбовић